

РЕЦЕНЗІЯ

на дисертаційне дослідження

ЯНЬ ЯНА

«МИСТЕЦТВО ОРКЕСТРОВОГО ДИРИГУВАННЯ В ІСТОРИЧНІЙ ТРАДИЦІЇ КИТАЮ»,

представлене на здобуття наукового ступеня доктора філософії
за спеціальністю 025 – Музичне мистецтво,
галузь знань 02 – Культура і мистецтво

Представлена до захисту дисертація Янь Яна присвячена майже столітньому періоду розвитку нової, дуже складної музичної професії – диригента оркестру. Власний досвід диригентської освіти, здобутий в Китаї та Україні, зацікавленість у розробці методики викладання та вивчення історії розвитку оркестрового диригування змусило молодого китайського музиканта зануритися у вивчення складних процесів формування його спеціальності, розібратися у специфіці різних видів оркестрів та дослідити багатогранну діяльність найбільш видатних китайських диригентів різних поколінь.

Автор роботи слушно зауважує, що «творчість багатьох представників китайського оркестрового диригентського мистецтва, їх цінний професійний досвід, практично не досліджені» (с.3 дис.), тобто, «в музикознавстві немає спеціального дослідження, присвяченого творчості китайських диригентів, що присвятили свою діяльність розвитку оркестрового мистецтва (симфонічного оркестру та національного оркестру нового типу) в Китаї» (с. 25 дис.).

Таким чином, актуальність даної праці не викликає жодного сумніву.

Метою дослідження здобувач обирає відтворення цілісної картини формування та розвитку мистецтва диригування оркестром західного (симфонічного) і національного (традиційного) типу в Китаї та узагальнення багатогранної діяльності його визначних представників.

Для цього дослідник бере на себе відповідальну місію майже «першопрохідника» у вивченні життєтворчості представників оркестрового диригування в Китаї. Автор проводить дуже ретельну і кропітку роботу по

збору матеріалу з великої кількості джерел, об'єм і кількість якої вражає! Адже такі джерела потребують систематизації, певної класифікації, наукового узагальнення. Список використаних у дисертації джерел налічує 314 найменувань, вагому частину з якого складає й література європейських, американських, українських дослідників диригентського мистецтва. Іншу (більшу) частину складають китайські джерела – наукові праці та історіографічні матеріали, присвячені розвитку оркестрового виконавства та життєтворчості видатних китайських диригентів, записи їх виступів на концертах, музичну публіцистику та критичну періодику, відгуки, інтерв'ю, ювілейні публікації, тощо.

В роботі Янь Яна послідовно розв'язується низка важливих наукових завдань, що підтверджує вагому наукову новизну її дослідження:

- проаналізувати наукові здобутки сучасних досліджень з проблематики мистецтва диригування симфонічним та національним оркестром та визначити стан розробки запропонованої теми;
- розглянути історико-культурний контекст становлення та розвитку оркестрового виконавства Китаю у XX – початку XXI століття;
- виявити основні етапи історичного розвитку двох типів оркестру в Китаї упродовж XX – початку XXI століття;
- визначити самотність оркестрового диригентського мистецтва в Китаї як роду творчості;
- простежити процес еволюції творчої комунікації китайських диригентів та оркестрів двох типів;
- виявити найвизначніших представників – диригентів симфонічних та національних оркестрів в Китаї;
- систематизувати історіографічні відомості щодо життєтворчості китайських митців – диригентів оркестрів двох типів, – окреслити їх найбільш вагомими творчі здобутки (с. 26-27 дис.).

Структура рецензованого дослідження, що складається зі Вступу, трьох Розділів (із внутрішнім поділом на підрозділи і пункти, та короткі висновки),

загальних Висновків, відображає її концептуальну направленість та дозволяє виокремлювати магістральні напрями. Розділи логічно пов'язані між собою, а виклад матеріалу є докладним.

Перший розділ досліджує історико-культурний контекст розвитку мистецтва диригування оркестром в Китаї XX – початку XXI століття. Автор досліджує наукову літературу, присвячену різним аспектам диригентського мистецтва. Тут виокремлюються декілька блоків – з одного боку, досвід вивчення доволі потужного досвіду європейського мистецтва диригування, який дуже необхідний для створення вітчизняної методики даного мистецтва, перш за все, в межах вищої освіти. Дослідник наводить систему якостей музиканта, якими повинен бути наділений диригент, надану у дисертації L.V.Dollman: «Це – музикальність, якісний інструментарій оркестру, слухові навички, знання історії, вміння читати партитуру, розуміння сучасних оркестрових технік, фінансова підтримка, публічні виступи, харизма, лідерство, відчуття темпоритму, володіння технічними навичками диригування, мовою спілкування, знання репертуару, можливостей інструментарію, обізнаність в теорії музики і гармонії, психології, знання музичних стилів».¹ Позитивною рисою даного підрозділу є залучення наукових праць українських дослідників – Г.Макаренка, В.Плужнікова, М.Ляшка та ін.

Другий блок наукових джерел – роботи китайських дослідників, в більшості присвячені розвитку оркестрового мистецтва в Китаї. Дещо дивним здається загальна наукова картина – в достатній кількості робіт розглядається загальний історичний контекст, починаючи від стародавніх часів, і до сьогодення. На тлі історичних подій, діяльності деяких великих музичних колективів тема творчої постаті диригента – з його неповторними особистісними рисами, що формували індивідуальний стиль музиканта – лідера оркестрового колективу. Тому дослідження, яке проводить здобувач у

¹ L.V.Dollman «Orchestral Conductor Training: An Evaluative Survey of Current International Practice at the Tertiary Level» (2013), с.8.

наступних двох розділах, безперечно, є дуже цінним і новаційним з точки зору китайського музикознавства.

Другий і третій розділи представляють цілу галерею особистостей різного віку. Дослідник ретельно «вибудовує» власну класифікацію спеціалізацій диригентів, враховуючи їх музичні пріоритети, різні типи оркестрових колективів: «ті, хто переважно працювали з симфонічним оркестром західного типу (Хуан Іцзюнь, Лі Делунь, Хань Чжунцзе, Цао Пен, Чжен Сяоїн, Яо Гуаньжун, Тань Ліхуа, Ху Юньян, Чжан Гоюнь, Юй Лун, Лі Сінцао, Чжан Сянь, Чжан І), хто віддавав перевагу виключно сучасному китайському оркестру традиційних інструментів (Пен Сювень, Янь Хуейчан, Лю Ша), хто був диригентами-універсалами, працюючи з обома видами оркестрів – симфонічним і сучасним китайським (Бянь Цзушань, Чень Сеян, Чжан Лі, Іп Цунг, Пен Цзянпен)» (с. 207).

Роботу завершують Висновки, які логічно побудовані, та в повній мірі розкривають зміст поставлених завдань. Значну вагомість роботі надають Додатки з величезною кількістю інтернет-посилань на записи концертів під керівництвом китайських диригентів із симфонічними і сучасними китайськими традиційними оркестрами. Другий додаток представляє диригентську діяльність автора рецензованої дисертації, що значно посилює наукову цінність роботи, демонструючи її дослідника як науковця і практика. Але, на жаль, автор не аналізує в роботі свою диригентську діяльність.

Таким чином, можемо констатувати, що отримані автором наукові результати є цінним внеском у музикознавство, а розроблена наукова концепція має подальшу перспективу вивчення. Тим часом обов'язок рецензента примушує задати запитання претенденту стосовно його діяльності як оркестрового диригента, що цілком вписується в контекст його наукової праці:

1. Традиції яких диригентів Китаю Ви продовжуєте в своїй професійній діяльності?

2. Який новий професійний досвід в класі народного артисту України, професора Юрія Янка Ви здобули?
3. Як Ви використовуєте професійний досвід, отриманий в Китаї та Україні, в своїй практичній та педагогічній діяльності?
4. До якого типу диригентів, згідно Вашій класифікації, Ви відносите себе?

Ступінь актуальності обраної теми, обґрунтованості наукових положень, висновків, сформульованих у дисертації, їх новизна свідчать про високий професійний рівень авторки. Анотація стисло і сконцентровано передає основні положення праці. Наукові результати дослідження Янь Яна, висвітлені у восьми одноосібних статтях (з яких три – у спеціалізованих фахових виданнях України, та одна стаття у періодичному зарубіжному виданні Австрії, ще три – в китайських виданнях з мистецтвознавства, та тези Міжнародної конференції з питань диригентського мистецтва), відповідають вимогам МОН України і кількісно, і за змістом. В роботі не виявлені порушення академічної доброчесності.

Підсумовуючи все вищенаведене, можемо з впевненістю констатувати, що наукова праця **«Мистецтво оркестрового диригування в історичній традиції Китаю»** в повній мірі відповідає вимогам МОН України до дисертацій на здобуття наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 025 – Музичне мистецтво, а її автор Янь Ян заслуговує отримання пошукуваного наукового ступеня.

Кандидат мистецтвознавства, доцент,
завідувач кафедри оркестрових
духових та ударних інструментів
Харківського національного університету
мистецтв імені І. П. Котляревського

Олександр ОВЧАР